

Možnosti výskumu postavenia stredovekých uhorských kráľovien

Mgr. Laura Szegfűová

ÚVOD

Väčšina historikov, ktorí písali o dejinách stredoveku, vrátane autorov primárnych naračných prameňov, mala za cieľ vyrozprávať tzv. „veľké dejiny“, teda dejiny dynastií, kráľov a vojenských výprav. Tento prístup k písaniu dejín bol charakteristický až do druhej polovice 20. storočia. V týchto podmienkach sa ženám ušlo iba málo miesta na stránkach ich diel. Neboli výnimkou ani kráľovné, manželky alebo matky panovníkov.

V posledných desaťročiach sa v historiografii významne zvýšil záujem o tzv. ženskú problematiku. Zvlášť charakteristické je to pre severoamerické a západoeurópske dejepisectvo, kde v posledných desaťročiach vznikol značný počet publikácií o pôsobení stredovekých kráľovien. V porovnaní so Západnou Európou v stredoeurópskej historiografii téma postavenia a politického pôsobenia stredovekých kráľovien ešte nie je dostatočne zmapovaná.

Predkladaný príspevok sa zaoberá tým, ako sa písalo o stredovekých uhorských kráľovných, počnúc súdobými naračnými prameňmi až do dnešných dní, s dôrazom na zmeny, ktoré nastali na konci 20. storočia.

MOŽNÉ METÓDY VÝSKUMU

1. Biografická metóda
  - Dôraz kladený na opis života kráľovien
  - Jediná metóda do konca 20. storočia
  - Chronologický postup
  - V modernom výskume najčastejšie kombinovaná s inými metódami
2. Feministická metóda
  - Dôraz kladený nie na osobu, ale na inštitúciu kráľovnej
  - „Vyňatie“ kráľovnej z domáceho prostredia
  - Tematický postup (najčastejšie tematické okruhy: rituály, dvor, majetky, politická aktivita, rodinný a každodenný život kráľovien)
  - Najčastejšia metóda moderného výskumu v 21. storočí

VÝSLEDKY

1. Kráľovné v naračných prameňoch
  - Autori sa kráľovným venovali veľmi málo – iba v prípadoch, keď kráľovné ovplyvnili vývoj tzv. „veľkých dejín“
  - Výnimkou sú Spomienky Heleny Kottannerovej, kde je kráľovná hlavná postava – výnimočný prameň
  - Najviac informácií o: Alžbete Piastovej, Alžbete Kotromaničovej, Márii z Anjou, Alžbete Luxemburskej
  - Časté typizovanie kráľovien
  - Najčastejšie vystupujú v pozícii kráľovnej matky
  - Zaujatost' kronikárov voči politicky aktívnym ženám
2. Literatúra o kráľovných
  - Všeobecný problém maďarská aj slovenskej historiografie: málo literatúry
  - Prvé biografie z 19–20. storočia: faktograficky menšia výpovedná hodnota, zaujatost' autorov
  - „Prázdne“ 20. storočie – prevažne štúdie
  - Zmena v 21. storočí podľa západoeurópskych vzorov – dôraz kladený na inštitúciu kráľovien
  - Jediná moderná biografia je dostupná o Barbore Celjskej
  - Cieľ ďalšieho výskumu: spracovanie inštitúcie kráľovien 14. a 15. storočia podľa vzoru práce A. Zsoldosa

LITERATÚRA

- Začiatky výskumu (19. a začiatok 20. storočia)

MÁRKI, S. *Mária, Magyarország királynéja 1370–1395. (Mária, kráľovná Uhorska)*

BERZEVICZY, A. *Beatrix királyné 1457–1508. (Kráľovná Beatrix)*

DOBOZY, H. *Királynéink az Árpád- és Anjoukorban. (Kráľovné v arpádovskom a anjouovskom období)*

- Moderný výskum (21. storočie)

ZSOLDOS, A. *The Árpáds and their wives. Queenship in Early Medieval Hungary (1000-1301).*

SZENDE, L. *Piast Erzsébet és udavara (1320 – 1380). (Alžbeta Piastová a jej dvor)*

DVOŘÁKOVÁ, D. *Čierna kráľovná Barbora Celjská (1392 – 1451).*

MIELKE, C. *Every hyacinth the garden wears: the material culture of medieval queens of Hungary (1000 – 1395).*

PRAMENE

- ❖ Viedenská maľovaná kronika (*Chronicum Pictum*)
- ❖ Kronika o Ľudovítovi Veľkom (*Chronica de gestis Ludovici I. regis Hungarorum*)
- ❖ Kronika anonymného minoritu (*Anonymus minorita chronica*)
- ❖ Budínska kronika (*Chronica Hungarorum*)
- ❖ Spiškosobotská kronika
- ❖ Kronika Jána z Turca (*Chronica Hungarorum*)
- ❖ Spomienky Heleny Kottannerovej (*Aus den Denkwürdigkeiten der Helene Kottannerin*)

KONTAKT

Laura Szegfűová
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Gondova 2, 811 02 Bratislava
Email: szegfuovalaura@gmail.com